

Betegtoló-kocsikat

rokkantak és amputáltak részére jókáltsággal a legújabb és legegységesebb kocsikat, valamint a betegápoláshoz szükséges összes cikket, székápolókat, műközeleket, járó és nyugtatókat a technika legmodernebb elvei szerinti gyárt.

KELETI J.

Budapest, IV. Korona-herceg-utca 17. szám. Alapítást 1878. Tel. 13-76. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

EZT OLVASSA!

Az idény legszenzációsabb tréfás hanglémez ezme:

„Gyárfás telefonál“

Gyárfás Dávid, Budapest legnépszerűbb és legkacagatóbb komikus, sohasem mutatta meg jobban kiváló művészetét, mint: ennél a felvételnél. A nagyszerű komikus ugyancsak megkacagtatja ezen a lemezen a hallgató közönséget. Kizárólagos joggal kapható

WAGNER

„Hangszer-Király“-nál,

Budapest, József-körút 15. — Telefon.

Az ára: 6 darab ócska hanglémez, pénzért ez a lemez nem kapható. — Beszélőgépek 500 koronáig. Dalszöveges lemez és hangszeregyezék ingyen!

HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK A

KIADÓHIVATALBAN.

BUDAPEST, IV. KER.

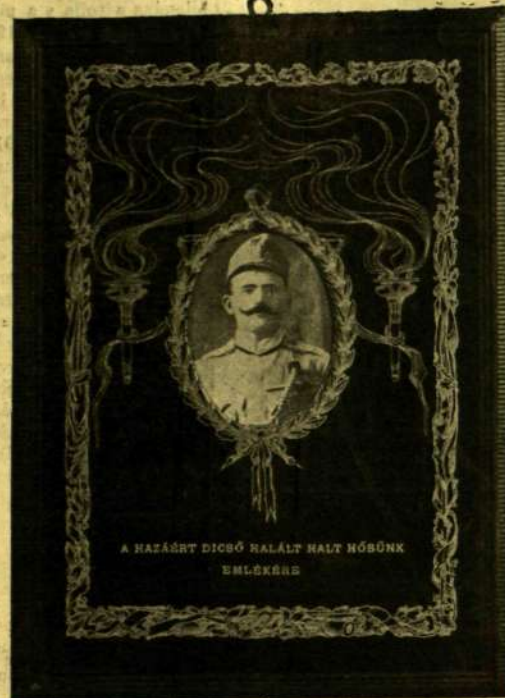
EGYETEM-UTCZA 4.

Kinek van szeplője?

Vagy bármely más folt, bőrtisztatlanság az arcon? Az használja teljes bizalommal **Rosnyay Szeráj arczenőcsét.**

mely egyedül szer az arc tisztítására, szepítő, mitesszerok, pattanások eltávolítására. Használatára az arc pár nap alatt bárszépül és bőrtiszta válik. Egy kis tégely ára 50 fill., nagy tégely 1.00 K. Rosnyay Szeráj arc 1 kor. Rosnyay Szeráj arc ára 1.20 K. Szeráj pondra, az araszporok győzgye, doboz 1.40 K, fehér, rózsás, szíves és teletintiben.

Készült: Rosnyay M. gyógyszerész, Arad, Szabadság-tér 8.

Eredeti nagyság 10x18 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függesztendő, asztalra is állítható.

Őrizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítendő, igen diszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiré alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arcképét elhelyezhetjük, egy levelezőlapra történő megrendelésre bérmentve küld.

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

Nincs többé romlott tojás!

A tojást évekig is kizárólag csak a

SILOFORM tojaskonzerválószer tartja frissen.

100 tojáshoz elég egy üveg, melynek

ára 1 korona 80 fillér.

Kapható minden fűszerüzletben és drogériában, vagy a főraktárban

KELETI KERESKEDELMI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Budapest, VII., Almásy-tér 3.

Figyelmeztetés! Ne fogadjon el helyette más értéktelen utánzatokat!

A Siloform kiválóságát számos hala- és köszönőlevél bizonyítja.

TÉLI és NYÁRI GYÓGYÜZEM BAD NAUHEIM TAUNUS MELLETT

Kiváló gyógyeredmények szivbajoknál, kezdődő érlemeszesedésnél, izom- és ízületi rheumánál, kőszvény, hátgerinc-, női- és idegbajoknál.

Az összes új gyógyszerközk. Gyönyörű park és erdei sétányok.

Kérjünk a „Geschäftszimmer Kurhaus-Bade“-től legújabb A 148. sz. tájékoztatót. Az üdülőhely osztrák-magyar monarchia, török és bolgár hadsereg és tengerészeti részére, a szövetséges államok tisztjeinek és egészségügyi tisztjeinek ingyenes felvételt nyújt.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

26. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JULIUS 1.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 24 korona.
Félévre — 12 korona.
Negyedévre — 6 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF ESTERHÁZY MÓRICZ MINISZTERELNÖK BESZÉL.

AZ ÚJ KORMÁNY BEMUTATKOZÁSA A KÉPVISELŐHÁZ JUNIUS 21-IKI ÜLÉSÉN. — Erdélyi fényképe.

SVÁJ CZ.

1914 tavaszán Genf városát, mint egy folyton duzzadó és terjeszkedő áradat borította el a sárga-piros színek lobogótömege. Sárga-piros zászlók és zászlócskák lobogtak a párkányokon, sárga-piros szöveteket feszítettek ki a Rue Croix d'Or fényes kirakataiban és sárga-piros drapériákkal csipkéztek körül az Angol-kert kapuja előtt a posztamenst, a melyen Genf város bronz-szobra Helvézia alakjával ölelkezik. A város a Centenaire-re öltözködött, száz esztendősi ünnepére annak, hogy Genf kanton a svájci államok szövetségébe fogadtatott.

Megtartották-e az ünnepet, a melyre oly nagyban készültek, nem tudni. Félre vert harangok kongása riasztotta meg egyszerre az idegenben esatangelók szívét és gondolatát és a hotelekben — nemcsak Svájcban — lázasan esomagoltak a határon túlról való vendégek. Mint mennydörgés a kőltő szárnya alá a csirkék, — hazája felé sietett mindenki és mert csakugyan rettenetes vihar következett a dördulésre, nem igen jutott észébe senkinek, hogy az abban maradt nyaralása otthagytott műsor-számaira gondoljon. Egészen más események követelték el feszült és forró kíváncsiságunkat, mint a tűzijátékos, fölvonulások, bankettes szelid ünnepség a San L vian r'cszekében.

A három esztendeje tartó borzasztó vihar Svájc boldog és gyönyörű földjét se gránátokkal meg nem hasogatta, se vérzapporral nem öntözte. Egy példásan okos és tisztességes kormányzat remeke az a politika, a mely Svájcot a tűztenger kellős közepén a lángborulástól megoltalmazni tudta. Pedig, hogy ez a munka nem volt könnyű, sőt a józanság, a belátás, az államférfiúi művészet bravurjait követelte a kis ország vezetőitől, annak hevesen föllobbanó bizonyosságait láthattuk és láthatjuk. Szerencséseket és eles csattanásokat hallunk, a melyek, hogy egy végzetes robbanás detonációjává soha nem nőhettek, a vezető bölcsesség nagyszerű energiáját tanúsítja. A lausannei, a genfi és a luganói események nem terjedhettek túl a helyi

zivatár határain: jellemzések, de nem történelmiek.

Hogy a svájci neutralitás művészetét kellően értékelhessük, elég, ha nem feledkezünk meg bizonyos köz tudomású adatokról. Alig van ország, a melynek internacionális vonatkozásai sürűbbek és intenzívebbek lennének, mint a rendkívül eleven gazdasági és forgalmi életű helvét köztársaság, a melynek kivitele és behozatala a — területéhez viszonyítva óriási, idegenforgalma szinte páratlan és — last, not least — a mely a maga határain belül a most gyilkos harcban álló fajok véreinek tömegeit vallja békés polgáruil. Az egyik svájci német, a másik francia, a harmadik olasz, a negyedik román vagy latin. És mind e más-más fajú svájciak nem összekeveredve élnek, hanem meglehetősen élesen elhatárolt területeken, szinte zárt nyelvi egységeket alkotnak egy olyan alkotmány közösségében, a melynek egyetlen rendeltetése se szolgál valamely fölszívó vagy asszimiláló tendenciát. Egyik csoportnak sincs miért valamely másiknak a nyelvét megtanulni vagy a magáé helyett inkább amabba kíváncskozni.

De a svájci köztársaságnál is régebb az igazság, hogy a vér nem válik vízzé. Egész bizonyos, hogy a világháború véres hullámverése a semleges kis államszövetség polgárainak szívét nem hagyhatta érintetlenül és Svájc nagy érzelmi válságokat élt át, a melyeknek politikai válságokká való fejlődését csak egy eléggé nem méltányolható vezető bölcsesség tudta megakadályozni. Egész nyilvánvaló, mert elemien emberi, hogy a fajok harcává növekedett küzdelem menetét a tökéletesen német Zürich, a teljesen francia Genf és az olasz Lugano a legkorrektebb semlegesség pajzsa alatt se nézheti ugyanazzal a lélekkel. Az objektív pártatlanság mögött egy érzésszerű elfogultlanságot vagy egyoldalú elfogultságot kívánni nem szabad.

Ezek a fölkavart érzések, mint tudjuk, nem voltak mindig képesek a pártatlanság törvénye szerint való mozdulatlanságra fegyelmezni magukat. És okvetlenül föl kellett tűnni, hogy

e szerencsére csak lokális robbanások kivétel nélkül a velünk ellenséges nemzetek svájci verrokonosságának portáján történtek. A francia lakosságú Lausanneban és Genfben és a Ticinus városában: Luganóban. A Svájc több, mint kétharmadát elborító német elem soha magát a szigorú semlegesség szempontjából kifogásolható kitérésre nem ragadtatta.

A magyarázatot nem kell kizárólag a vérmérséklet természetében keresni, noha egy igen tekintélyes eleme bizonyára ebben is megtalálható. De magyarázata e jelenségnek más is. A svájci nemzetnek hegemoniát nem gyakorló, de óriási túlnyomó többségi eleme a német. És ebből az alkati összetételből a köztársaság kormányzati szelleme két következtetésben érvényesült ki. Az egyik az, hogy a svájci németiség a maga nemzeti egyéniségében önállóbb, sajátabb vonalú, mint akár a nagy francia és olasz nemzeti közösségek szélébe tapadó svájci franciaság, illetve olaszság. A svájci német teljesebben és különösebben svájci, mint a svájci francia vagy a svájci olasz, a ki a hazájában abszolút teljes jogú ugyan, de mégis kisebbség. Viszont ugyanez a valóság az államfentartó svájci politika egyik vezető vonásává a lehető legnagyobb toleranciát tette a kisebbség értelem megnyilatkozásai irányában. A többségnek ez a minden saját érzékenységet föloldozó toleranciája teszi Svájc levegőjét alkalmatlanná minden irredentizmus megérlelésére. A svájci francia nemcsak kevesebb közterhet visel, hanem több szabadságot is élvez, mint a franciaországi.

Ha jónak látja ezzel a szabadsággal nemcsak a semlegesség, hanem más nemzetiségű honfitársai érzékenysége sérelmére is féltelenkedni, ez az erőviszonyok ténybeli valóságát meg nem változtathatja és változást a vezető politikában sem okozhat. A semlegességet feladni ebben a szép, gazdag, nagy kulturájú és kitűnően kormányzott országban nem jelentene kisebb katasztrófát, mint saját magával bocsátkozni háborúba. Ezt pedig nem teszi.

Szöllősi Zsigmond.

JUDIT.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

Negyvenesztendő elmúltam, a mikor megessett velem ez a rendkívüli történet, a melynek ízet ma is, mint a hideg, savanyú füstöt érzem számban. Vagyonom már hanyatlóban volt, csak bérelt kocsin jártam, idegen házból laktam és konyhám egyes-egyedül azért volt jó, asztalom gazdag, hogy angol inasomnak, az egyetlennek, kit eszéleim közül megtartottam, ne fájjon túlságosan a különbség, a mi volt akkori és régebbi életem között. Fillérig beosztottam pénzemet, nehogy valaha is dolgoznom kelljen, nem is tudtam volna és szegény atyámnak halálos ágyán ígertem meg, hogy sosem fogok másoknak pénzért dolgozni. O egész életében azért volt másokhoz rossz, egyetlen és fősvény, hogy fiának sose kelljen megösmernie az életet és a munkát. Az Isten haló poraiban is áldja meg őt ezért. Nőt akkor már nem ösmertem évek óta, nem tudok szót, a mely megmondhatná, hogy milyen fáradt voltam és csak azért éltem, mert csak egy valamit ösmerek, a mi az életnél is ezáltalánabb és ez a halál.

Tolakodó tavasz volt, a város levegője zürzavaros és az emberek tekintete mély és kavarogó, mintha csupa örült férfi vagy nő járna az utcákon. Este volt, nem gyújtottam lámpát. Egyedül voltam, mint mindig. Nagyszerű inasom, Albert, kopogtatott és mint a régi időkben gyakran, megkérdezte, hogy szabad-e ajtót nyitnia egy hölgy számára, a ki engem keres... Miért is engedtem akkor, hogy ő belépessen.

Nem gyújtottam lámpát, de erre szükségem volt. Aranyos haja bevilágította szobámat, szája, e halovány eper, csodálatos gyümölcsként illatozott, izgatott beszédének fuldokló szavai csupa fénylő, tépett selyem. Juditnak hívták, mint egy bibliai királynőt vagy egy református paraszteselédet és én elhittem neki, hogy csak a nyáron lesz tizenhat éves. Megmondta, hogy régtől fogva ösmer látásból, kileste egész életemet és rejtett szokásaimat. Nagyon szeret és nagyon kér, hogy fogadjam el őt. Megdermedtem a szavaitól és megrettenem a gondolatától, hogy alkonyuló éveimben is miféle

esűf incselkedéseket küld felém az élet. Pillanat alatt végiggondoltam egész helyzetemet és pompás megnyugtatósként áradt felém a tudat, hogy pénzümet lekötöttem a bankban, semmiféle bolondságra nem telik. De örömmel láttam, hogy öltözéke és ékszerei egyformán kiváló módról tesznek tanúságot, neve egy becsült családé volt. Mégis így beszéltem hozzá:

— Kisasszony Ön téved, ha azt hiszi, hogy én vagyok a boldogult Hirsch báró, a kinek ilyen drága izetlenségekben kedve tellett. Csak azért nem mondom, hogy szegény vagyok, mert ez nem tartozik Önre, de biztosíthatom róla, hogy már negyven esztendő elmúltam. Nő sosem csalt meg, nem vagyok sem szomorú, sem alkoholista. Sem vigasza, sem tébolyra nem szorultam. Nem vagyok lelkiismeretes, de viszont elvem, hogy semmit ingyen el ne fogadjak és sajnos nincs módomban, hogy gazdagon ajándékozzak meg egy hölgyet, a kinek úgy látszik korai romlottságán kívül csak az a baja, hogy eltévesztette az ajtózámot, a mikor nálam bekopogtatott. Becsületében természetesen nem akartam megbántani. Ez magától értetődik.

Nem vágódott lábambhoz, nem csókolt meg kezemet, csak nagyon egyszerűen, nagyon tisztán megmondta, hogy szeret. Nem fogja követelni, hogy feleségül vegyem, de boldogan megtenné azt is, hogy viselné nevemet, gondolná ruháimat és tekintélyes vagyonával megkönnyítené életemet. Minden szeszélyemet eltűrné, akkor távozik, a mikor parancsolom és nem akar özvegy kedvesem lenni, meg fog halni ő is azon nap, a melyen Isten engem magához vesz.

Makacssága módfelett bosszantott:

— Ösmerem ezt a fajtát is. Hát jól van, elhiszem, hogy nem szegény és azt is, hogy nem tévedésből kopogtatott én hozzám. Nem mondom Magának, hogy hisztérika, mert ezt mindenki más is tudná, sőt, felvilágosítom, hogy még csak nem is romlott. Egyszerűen ostoba és húsz éves korában csak azért nem fogja megbánni ezt az esti vizitet, mert épen határtalan ostobasága miatt esztelenül vakmerő is. Hagyjuk. Ha megcsókolhám a kezét, kétségbeesetten kapna szívéhez, hideg borogatást kérne és így sívalkodna: »Jaj Istenem, most a kedvesévé tett. Gyermekünk lesz.« Aztán megígérné, hogy ha fiú lesz, akkor az én nevemre fogja kereszt-

telni, hogy szegényke hadd viseljen az életben egy átkot és egy emléket. Később azután hoztam küldeni kedves bátyját a revolverrel, kénytelen volnék magát feleségül venni és két év múlva nem érné be azzal, hogy megcsalt, de el is válna tőlem, a mi sokkal nagyobb kegyetlenség, mert ezzel megbolygatná házam rendjét is.

Minden szó, mit válaszolt, mintha felülről érkezett volna. Öszintésége forró volt, mint a vér. Gyönyörű volt és okos és csak az igazság adhatott neki bátorságot. Minden tagjában az édes fiatalság reszketett, hőse boldog fájdalom volt. Térdemre ült és én fáradt és hideg, mint az üvegpalcák, a mit izenettel és imádsággal a hajótörött dob a vízbe.

Hát lásd, elhiszem, a mit mondtál. Nem hazudtál, nem a lelkesekkel kezdted, engem kértél magadnak, magadat ajándékozod nekem. Ez az ifjúsági és ez az igazság és szűzibb ez a menyasszonyi fátyolnál és narancs-virágnál is. Ám ha kalandokra vágó, nagyszerű variéték vannak a Balkánon, cigányprimások, a kiknek a haja fekete ezüst és olyan gazdagok, hogy az ingüket a Nilus vizéhez küldik kimosni. Vagy vannak ott hercegek, a kik ezüst pénzt hordanak fülekben, tisztátalanok és rossz vérűek. Mindent próbálhatsz, oly fiatal vagy. Légy forradalmár diákok ágyasa, vagy tégy bolondd egy trónkövetelőt. Lopd el az asszonyoktól férjeiket, rontsd meg az érettségiző diákokat, mindent megtehetsz, hiszen olyan gyönyörű vagy... tébolyítón szép... egyetlen, drága édes... Megsiratlak... de én... öregebb vagyok a legnagyobb betegségnél is... és nem izlik a levegő sem, a mit szívök. Még csak szomorú sem vagyok. Hagyj el!

Két karját nyakam köré fonta és én úgy éreztem, hogy az ereiből kiszakadó vér mind átömlik én belém. Lefolyó könnyei benedveztek számam.

— Méreg vagy és korbács — mondtam neki. — Be fogom esengetni Albertet, hogy vigyen a lelenczházba. Téboly te... Tizenhat év...

Még aztán alázatos szép szavakkal esengtem, hogy távozzék. Leborult, forró arcát térdemhez szorította, hűvös kezét kezembe adta. Nagyon szeretett és másnap még arra sem mert kérni, hogy sosem felejtsem el... Az Isten sose bocsássa meg neki, hogy valaha ajtómon kopogtatott.

A PARLAMENT LÉPCSŐJÉN.

A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT A JUNIUS 21-IKI ÜLÉS ALKALMÁVAL. — Jolffy Gyula felvétele.

A TÖMEG A PARLAMENT ELŐTTI TÉREN.

A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT A JUNIUS 21-IKI ÜLÉS ALKALMÁVAL. — Jolffy Gyula felvétele.

ÁLLÁSAINK DORNAWATRÁNÁL. — János főherceg ő fensége felvétele.

ARANY JÁNOS GYERMEKKORÁBÓL.

Arany János Rozvány Györgyhöz írt levelében ugyan oda nyilatkozik, hogy az öregek szájából hallott Toldi-mondákról, a hajduk bujdosásairól és harczeitől szóló regéket ő is hallgatta gyermekkorában, később is, azonban nem sok ügyet vetett rájuk. De ez a kijelentése teljesen nem helytálló, a mennyiben «Toldi»-jában is merített már a szalontai szájhagyományból. Maga hivatkozik rá. Valószínű azonban, hogy a mit gyermekkorában hallott, mindezekből sok az idők folyamán elhomályosodott előtte, de mikor magános, elhagyott öregségében régi emlékein el-elűnődött, nem csak a régi dalok, de gyermekora egyes eseményei is csodálatosképpen a legapróbb részletekig meglevenedtek képzetében. Ezt a körülményt különösen kiemeli Arany László is Arany János összes munkáihoz írt jegyzeteiben az illető helyen. «Toldi Szerelmé» hatodik énekéből azonban azt is látjuk: a szalontai egész mondavilág, a régi, zivartáros idők meglevenedtek előtte. A régi hajduság majd minden szájhagyományára ezélez, a Toldiakra, a csonka torony építésére, Győri Jakab esetét meg is énekel a beleszótt epizódban. A hajduk harczeitől, meneküléséről is szól. Maga éneklí:

Képzeletem szárnyán oda visszatermek,
Barangolom a tájt, kicsi sápadt gyermek.
Hallgatom a három nyárfát, az éjszaki lombját,
S tanulom, a melynek tanui, a mondat.

Aranynak állandó szokása, hogy a mit különösen kiemelendőnek tart, azt ritkított betűkkel szedeti s így akarja külön is felhívni rá az olvasó figyelmét. A három nyárfát is olyan fontos dolog előtte, de az olvasó magyarázat nélkül nem találja el jelentőségét. Arany maga pedig adós maradt a magyarázattal.

Pedig ez a három nyárfát Arany boldog gyermekkorának tanúja volt s ott hallgatta az öregek visszaemlékezését a régi hajdudíjakra. Mert ne felejtjük el, Arany gazdálkodó ember gyermeke volt s mikor az iskolától tehetett, apróbb dolgot rábíztak szülei: apjával kinjárt a földet, kukoriczatorénál és máskor is segített neki. Ha nem is volt valami nagy ügyessége a mezeti munkában, egyetmást lendített, vagy legalább vigyázott a jószágra.

Édesapja egy ideig közösen gazdálkodott atyafiával, Arany Mártonnal a családi földiken. Aranyék földjei többnyire a Komlós-szigeten voltak, a mit épen azért mai napig is Arany Komlós-szigetnek hívnak. A közös kis tanya kapujánál jobbra egy nyárfát, balra tőle valamivel messzebb két nyárfát volt. Itt deleltek, pihentek az öregek s pipaszónál emlékeztek a régi időkről. Ott sündörgött körülöttük a kis Arany is, begyere szedte s késő öregségében «Toldi Szerelmé»-ben is sorra elmondta, a mit akkor hallott.

Ezek a hagyományok most is élnek a szalontaiak visszaemlékezésében. Nem érdektelen dolog sorra venni őket, vagyis legalább azokat, a miket Arany a hatodik énekben feldolgoz vagy megemlíti. A csonkatorony felépítéséről ez a monda járja:

Mikor ezerhatszázharminchatban a törökök meglepték Szalontát, Győri Jakab belátta, hogy őrtorony nélkül nem boldogulnak. Összehordták hát több falunak, Békás, Madarász, Szilas, Gyapju, Ökrös, Fenyér, Gyűrűs házainak romjait, aztán abból felépítették ezt a csonka tornyot, mely ma is megvan. Igen ám, csak hogy ez nem volt mindig csonka, hanem akkor lett ilyen, mikor egyszer a hajduk elköltöztek Bökönybe, aztán a tetejét leégették a törökök. Még ma is megvan benne az a gerenda, a mely akkor üszkösödött meg. Az csakugyan történelmi valóság, hogy a hajduk az úgynevezett nagy futás alkalmával a szabolemszegyei Bökönybe húzódtak.

Isti Bundi Varga Miska mondáját is említi Arany János, csak hogy «Iste Bundi»-nak írja. Ez a Varga Miska igen híres törökvő vitéz volt, külön akart lenni még a híres Győry Jakabnál is. Az ablakon kinéző török asszonytól lóhátról elkapta gyermekét, azóta véle íjesszgették a szülők a makranézosi török fiúkat. Erről ez a szó járja:

«Régebben, még mikor Győry Jakab élt, volt a szalontaiak között egy nagyon huncut hajdú, a kit úgy hívtak, hogy isti bundi Varga Miska. Hát ez minden áron szeretett volna olyan vitéz lenni, mint Győry Jakab. Hát egyszer a törökök nagy sereggel közeledtek Szalonta felé, aztán mindennap bejöttek a Kaja* hídjához, leültek és légógták lábukat a víz felé. Ez az isti bundi meg, hogy olyanigentelen** fufangos ember volt, hogy éjszaka odabújt a híd alá, mert fogadtak Győryvel, hogy ha ő meg meri azt tenni, hogy háromszor megpengeti a török pasa sarkantyúját, elismeri, hogy nála nagyobb vitéz. Hát reggel felé aztán odajötték a törökök, légógták a lábukat megint, mint annak előtte. Isti bundi meg kapta magát, háromszor jól megpengette a török pasa sarkantyúját. Akkor felugrott lovára, aztán benyargalt Szalontára. Lövöldöztek utána a törökök, de semmi baja sem esett.»

* A nagy futás-sal van összekötve a következő szájhagyomány is:

«Ezerhatszázharminchat után békében éltek a szalontaiak nagy darab ideig. Egyszer csak azt hallják, hogy nagy csapat török jön. A szalontaiaknak se kellett több, szaladtak mindjárt a nádasokba, meg a patai erdőbe, hogy meg ne

* Kaja. Ére neve Szalonta alatt.

** Igentelen. Olyan ember, a ki sem igent sem nem mond. Titkolja, mit gondol. Csak dunnyog, hogy meg se értesek.

öljék őket a törökök. Mikorra a törökök beértek a városba, nem volt már akkor itt egy fia sem. Hát azok meg kapták magukat, felégették az egész várost.»

«Mikor aztán elmentek a törökök, ők is előjöttek a nádasokból, de annyira elkésredtek, hogy itt hagyták Szalontát, aztán elköltöztek mind egytől-egyet Bökönybe. Már kívül voltak a városon, a mikor egyszer csak egy Kenéz Tamás nevű tizenhárom-tizenéves éves fiú visszazokkolt, hogy ő nem bánja, akármi lesz, de nem megyen egy tapodtat sem sehová. Bejött a városba, odament a csonkatoronyhoz, leült ott egy üszkös gerendára, aztán elaludt. Majd, mikor felébredt, elindult a Kölesér mellett Andacs felé. Akkoriban ott Andacs-on volt egy nagy kerek nádas, a mit egy kis árok környékezett. Oda csak egy kis nyomnyi széles földön lehetett bemenni. Odament át, épített magának egy kunyhót, aztán ott éldégtél kilencz álló esztendeig. De senki isten fia nem járt arra. Ő maga mindennap elment vadászni, halászni. A tüzet meg mikor elment, mindig betakarta hamuval, hogy ha valaki hozzányúlna, észrevegye. Kilencz esztendeig nem is nyúlt ahhoz senki sem, de kilencz év múlva egyszer csak látja, mikor haza megy, hogy szét van kaparva. Neki se kellett egyéb, kezébe vette baltáját, aztán elindult a gyalogúton kifelé. Ahogy megy, egyszer csak látja, hogy véle szembe jön egy öreg asszony. Ő már felemelte baltáját, hogy agyonüti, de az elkezdett könyörögni neki, mert ő az anyja. Aztán elmondta neki, hogy ő azért jött harmadmagával, hogy Tamást megkeresse. Akkor aztán bementek a faluba és ottmaradtak. Erre a többi hajduk is visszazárlingóztak lassan-lassan Bökönyből Szalontára.»

Igen érdekes összehasonlítást szolgál a szalontaiak mondája Győry Jakab eseléről ugyan-csak Toldi Szerelmé hatodik énekében megírt hasonló tartalmú vitézi versével. Arany nagyjából követi a monda menetét, inkább elhagy, mint hozzátold. Ez a monda mai napig így él a szalontaiak száján.

Akkoriban a szalontaiak kinnmaradtak Győry Jakabbal a Kender-éren túl. Már dél felé járt az idő, mikor nagyon szomszjasak lettek a hajduk. A hadnagykok elmentek vízer. Győrynek volt a tábla* végébe egy szép, fekete lóva, meg egy kétkerekű talyigája. Kapta magát, felpattant erre a talyigára, aztán elindult a szép, kis feketeivel vízer. Már messzire járt az emberek-től, hát a hogy megy elgondolkozva, egyszer csak látja, hogy előtte van Sássebesér. (Kender-érnek is hívják.) Hirtelen leszállt a talyigáról, hogy most már csak vezeti a lovat, mert keresztül az éren nagyon keskeny híd volt. Ezen is keresztülment, ide aztán már nem messzi volt a kút. Megmerítette a csobánokat** aztán indult visszafelé. Mikor másodszor a hídhoz ért, egyszer csak látja, hogy egy lovastalyigán épen neki tart egy török. Ő nem csinált egyebet, csak mikor odaért a törökhöz, szépen köszönt neki törökül.

— Adjon isten!

— Adjon isten!

Aztán a török átkért a egyik csobánját, hogy iszik. Győry Jakab nem szólt, csak szépen átadta neki az egyik csobánt. Az felhajtott a friss vízből. Győrynek sem kellett egyéb, felkapott egy másik csobolyót, aztán avval leütötte a törököt. A török kiesett a talyigából és elterült a földön. Akkor leszállt Győry is, osztán kirabolta a törököt. Sok írást talált nála, a melyekből megtudta, hogy egy nagy csapat török jön Szalontát elfoglalni. Baj felől érkeznek s a Kenderér partján gyülekeznek. Neki sem kellett egyéb, hamar elment az embereihez, aztán megmondta nekik a dolgot. Azok meg felkerekedtek, bejöttek a faluba. Ottan megmondták a népnek, hogy hogy volt a dolog, egyúttal összeszedték az erős embereket. Igen ám, de Győrynek nagyon kevés embere volt. Hát előre küldött egy csomó asszonyt a Kender-érhez. Azok ott felmászta azokra a fűzfákra, a melyek ott voltak még azután is sokáig a Kenderér partján. Ezeket azért küldte oda Győry Jakab, hogy majd ha látják, hogy jönnek a törökök, verjenek össze majd ottan min-

* Négyzetes bevetett szántóföld.
** Csobán. Fából való, vízfordó edény.

denféle rossz tepsit, pléhet, rezet, bágyogot,* egy szóval, csináljanak minél nagyobb zajt. Maga Győry elbújt katonájával az ér mellett egy lábas buzatáblába.** Már reggel felé járt az üdö, mikor egyszer csak Ács Katalin, a jegyző huga észrevette, hogy jönnek a törökök. Hirtelen nagy zajt csaptak az asszonyok, a hajduk meg előtörték, keresztül szorították az éren a törököt. A nagy zajra aztán felreptek az érről a vizimadarak is, osztán elkezdtek a levegőben krákolni. A törökök meg kiabáltak, hogy: Fussál török, a merre látsz, mert az isten még az égből is magyart hány ránk! Másnap osztán a szalontai hajduk nagy áldomást csaptak a sássebeséri szíken. Innen maradt aztán fel az a példabeszéd, hogy:

Soha se hallottam olyan szép síp, dobszót,
Mint a sássebeséri szíken szóltott volt.

A törököket meg aztán eltemették-arrafelé egy domb alá és ezt a dombot elnevezték «Test-halom»-nak.

Emlegeti Arany az ördög árkat, ennek az erdítésnek a nyoma még most is látszik a szalontai csonkatorony körül. Erről azt meséli a szalontai nép, hogy kakassal ásatta az ördög. Tudniillik befogta a kakast az ekébe, a hol meg érterült el, ott, mert mélység és víz volt, főlöseges maradt a szántás, az ördög az ekére ült s a kakas átrepült véle a szárazföldre. Ott aztán tovább szántott. Említi Arany a szalontai csonkatorony körül elterülő erdőt is. Ezek: a belényesi erdő, e várostól kezdve idáig nyúlt, azután a Patai- és Szép-erdő. Azontúl mint Arany éneklí:

Nyugatra mezős lóp, be nem is látható
Fekete mély vízzel mossa tövét a tó.

A Csonka-toronyon innen terült el a régi Szalonta, mint Arany megjegyzi a szájhagyomány után: «58 telek az, ha igazán mérik.»

Hanem a három nyárfához gyermekkorának egy másik kedves emléke is szövedött. Arany Mártonnak volt egy Ilona nevű leánya, szalon-

* Bágyog. Nemcsak bádög, de vizes kanna is.
** Lábas. buzatábla, még le nem aratott termés.

taiasan mondva «Elona». Evvel nyáron az ökröt, tehenet őriztették. A félenk, tartózkodó kis fiú összeszokott a leányzóval, a ki különben is rokona volt. Ilona meg természeténél fogva virgoncz, pajkos leány, szája később is mindig mosolygásra állott, a ki ellentétes természeténél fogva is vonzódt a csendes, szelíd gyermekhez. A mellett szép leány is volt, ragyogó, feketeszemű, dús szemöldökkel, kéklő fekete, a horgas ináig leérfő haját egy ágba fonva viselte. Fel tudta bátorítani a tartózkodó, méléző gyermeket; sokat játszottak együtt, Arany meg kellemes hangján énekelte neki. A családi hagyományok megőrizték Arany e gyermekkor dalát. Nem lehetetlenség, hogy — a mint a hagyomány valja — maga költötte, én legalább egy népköltési gyűjteményben sem találtam meg. Aranyról meg tudvalevő, hogy milyen híres «nótafa» volt már gyerek és kis deák korában s halomszámra gyűlték apró versei, rög-tönzése. Még Tisza Lajosnak is eldicsekedtek vele rektorai.

Lehet azonban, hogy e verseket is csak alkalmazta Ilonára, valamint ugyanez időben Gyöngyössi István némely sorait átfőrmálta Dévai Bálint kedves praecceptor a névnapjának ünneplése alkalmából. A vers így szól:

Patyolat ingvállát gyenge szellő fűjja,
Kikircs virágból van a koszorúja.
Ide kuporodom mellé e kis lánynak,
Onnan nézem vígan, hogy nékem kaszálnak.

Még Elona mosolygós arcáról is megemlékezett egyik néki eldalolt nótájában a kis Arany, de ennek csak töredékes két — középső és végső sorára emlékeznek.

Az én kedves babám szája mosolygása,

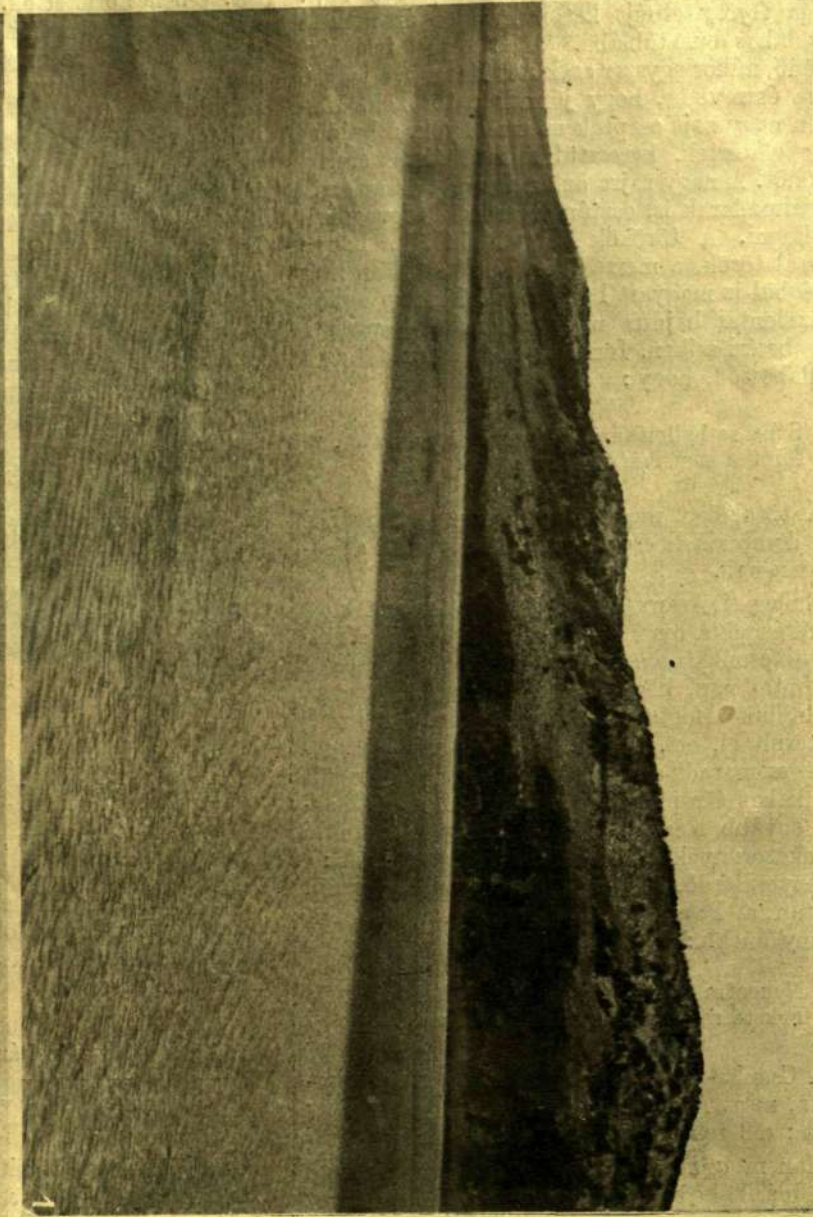
Valamennyi fűszál van abba a rendbe.

A szigetítő körül legeltették együtt a jószágot. Erről mondja Arany, a szájhagyomány is, hogy török rabját bekötött szemmel a sásosban vitte csónakon a hajdú s ott rejtette kiállításig. Ha elapadt a víz a nagy szárazság miatt, hogy a török vízzel körülkerített helynek gondolja

Gyöngyössi László.

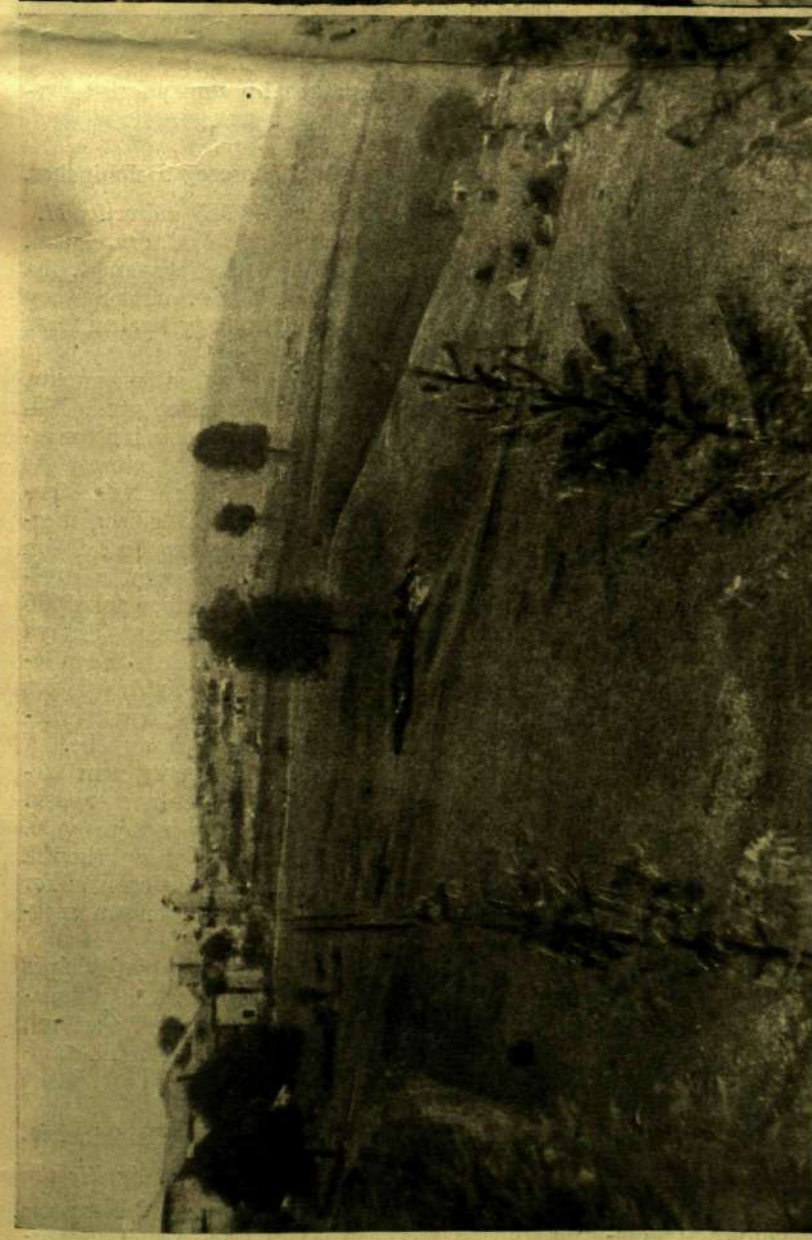
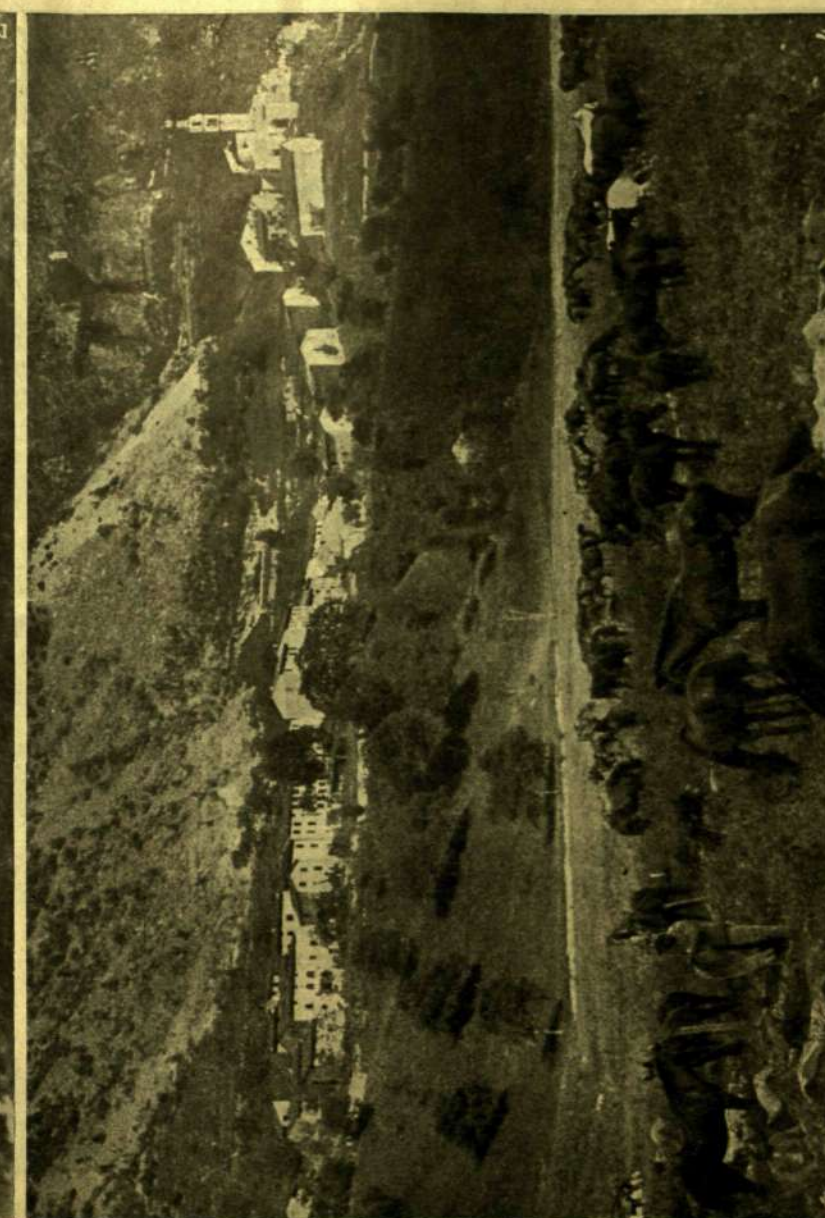
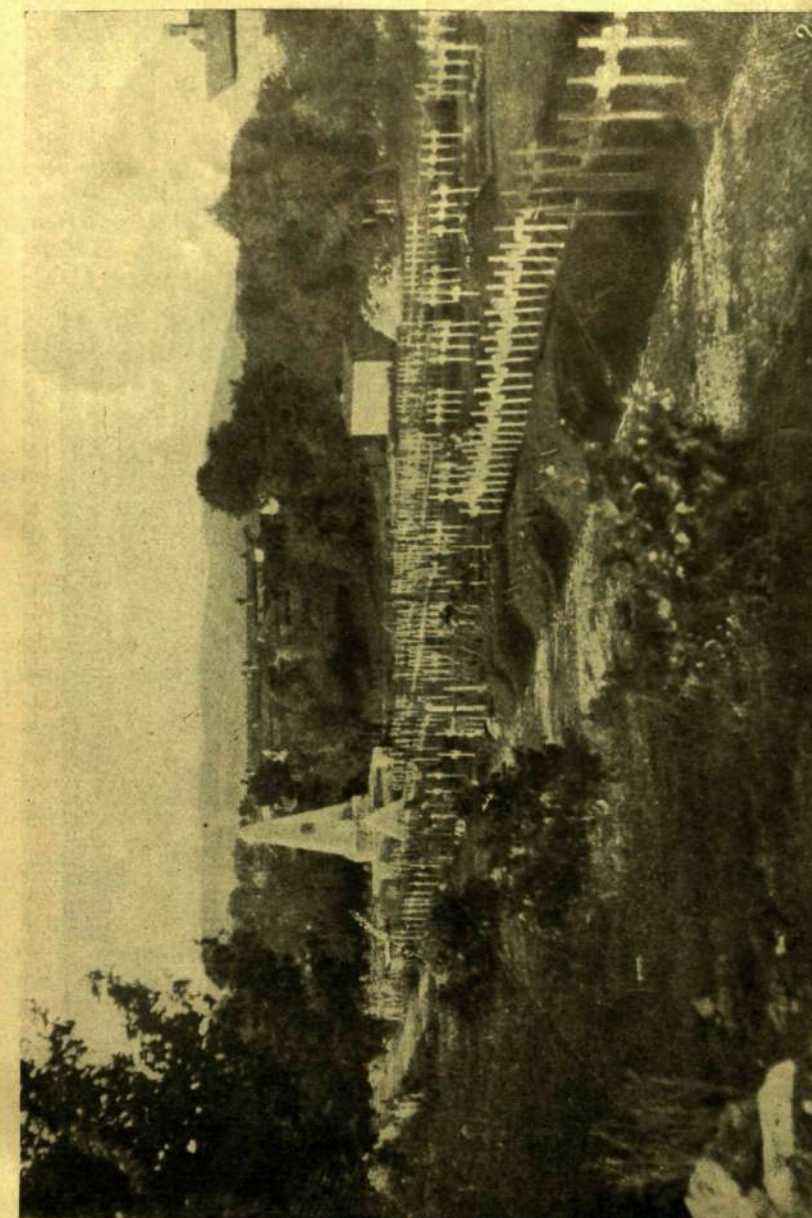

FALUSI UDVAR. — Pörge Gergely rajza.

1. A doberdó 6. — 2. Lovászok. — 3. Törtélt. — 4. Karzli lovászok phenti.

AZ OLASZ HARCTÉRRŐL. — Balogh Béla féltétele.

1. A Hét község fensikja. — 2. Hősök temetője az Isenro-fronton. — 3. Az Asico völgye. — 4. Rotzo, a Hét község egyike.

AZ OLASZ HARCTÉRRŐL. — Jolly Gyula féltétele.

KATONAI SZEMLE DAMASZKUSZBAN. — TÖRÖK ZENEKAR. — «Bufa» felvétele.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

Írta BRAUN LILY.

(Folytatás.)

Gróf Chevreuse Guy Delphinehez.

Chateau Larose, 1782 január 25.

Drága Marquisnő! Szegény nővéremet a súlyos csapás, a mely érte, annyira lesújtotta, hogy még nem képes szeretetteljes részvételt írt levelére felelni; arra kér hát, hogy tegyen ezt az ő nevében.

Nem tagadhatom, legszebb Asszonyom, hogy a szerencsétlenség dacára, a mely az alkalmat adja erre az írásra, örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy ismét összeköttetésbe juthatok Önnel. Hiszen ezzel arra kényszerítem a szemét, hogy legalább az íráson pihenjen.

Ön türelmetlen? Jól van, máris a tárgyra térek. Clarisse elvesztette csaknem egész vagyonát, a mi annál keményebben sújtja, mert e miatt attól kell félnie, függő helyzetbe kerül egy férjhez szemben, a ki őt állandóan megcsalja. Alig tudta meg azonban királynénk a szerencsétlenséget, mikor saját jószántából akkora járadékot ajánlott fel neki, a mely megfelel egykori vagyonának kamatainak. Ha van, a mi szorosabban hozzákapható a Felsőházhoz, akkor ez a nagy kegy az, a mely talán még többre becsülendő a módért, a hogy adatott, mint ön-magáért.

A királyné szenved; vannak órák, mikor némán bámul maga elé és közülünk senki sem meri megtörni a csendet, a mely kísértetiesen uralkodik a teremben. A mint azonban környezetéből valakinek bánata van, ő az első, a ki segít és vigasztal és e mellett visszanyeri régi vidámságát. A mi általánosan feltűnt, még kemény szavakat is talált a Choiseul-párt nyílt kárörömeinek megrovására a Rohanok csódjá miatt.

Grammont hercegnő egy mondása jár most körül Párisban. «A Rohanok — mondta —

már régen a souverain ház címére tartanak jogot. Remélni kell, hogy most leplezett pénzgazdálkodásuk a végső bizonyítéka az ilyen pretenziók jogosultságának».

A Rohan-család különben mindent megtett, hogy nevének becsületét megmentse: a bíboros Savenne kastélyából, a hol Cagliostroval tökéletesen be volt zárkózva, a csód hírére jelentékeny összegek biztosításával válaszolt, — ezeket némi borzongással fogadták, mert eredetük bizonyos körülmények között Belzebub konyhájáról való. A kis Guéménée-Soubise hercegnő feláldozta az ékszereit, Marsan hercegnő fölvette a fátyolt és egész vagyonát a Rohanok becsületének áldozta.

A közelállók mindezen tulajdonképen magától értetődő áldozatainak meghatóbb a következő történet:

A soupornál ültünk a Hotel-Guimardban; a pezsgő visszavitt a teljes gondtalanság arany pajzaihoz; görög ruhában táncolt a ház elbájoló úrnője a parketten a dúsan megrakott asztalok között. Először adta elő nekünk, a mivel legközelebb a nagy közönséget szándékszik felkeltesíteni: antik csészével a kezében hajladozott karesü testével meztelen lábain, hogy lassankint mozdulatait, melyeknél természetnek minden vonala plasztikusan domborodott ki, a bacchás női kéj mámoráig fokozza. Pihegő kebelével, a csészét, melyet én töltöttem meg neki, egy hajtásra kiürítve, a végén mozdulatlanul állott meg, mikor az opera szultánja, Soubise herceg előtt megnyitkát a szárnyas ajtók. A táncz miatti újjongás elnémult az ő láttára. A csódról szóló hírt hozta, a mely az ő leányát érte legsúlyosabban. Guimard egy szót sem szólt, íróasztalához ment, írt néhány sort, némán odanyújtotta balletbeli kolléganőinek, a kik mind aláírták a nevüket. A formaszerű lemondás volt arról a járadékról, a melyet a herceg valamennyiüknek engedélyezett, Guéménée-Soubise hercegnő elszegényedett családsága javára. Nem esőkolni valók ezek a kis bűnös leányok?

Mikor fogja Önt Versailles látni, bájos Marquisnő? Hogy a megtörtént és a fenyegető

bajokat feledjük, pajkosabb ünnepeket tervezzünk, mint valaha.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Strassburg, 1783 márczius 11.

Könyveket csikartam ki belőled, szerelmem, — most először! Megöletném magamat, ha ezzel felszáríthatnám őket, de nem tudok másképp cselekedni, még ha tudom is, hogy te sírni fogsz miatta.

«Megbánás nélkül adom neked magamat», mondtad szemrehányón. Hát nem értem, Delphine, hogy egy nő szerelme mindent megszentel, míg a férfi szerelme fölött a becsülete áll? Jól tudom, a versaillesi udvaroncok büszkének arra, ha egy férjet lehetőleg rafináltan megcsalhatnak; becsületérzésük ugyanazon a fokon áll, mint az az érzésük, a melyet nem szegyenek szerelmek nevezni. Én azonban fokozódó aggodalommal érzem: a mindennapi csúnya titkolózások, a zárt ajtók, a félelem minden lépéstől, a cselédség szeméitől való irtózás képes arra, hogy még az én nagy szerelmemet is lerántsa ama férfiak felfogásának szennyébe.

El kell mennem, nem azért, mert nem szeretlek már, hanem mert túlságosan szeretlek. A gáláns gavallér szerepe nem nekem való. Csak ha távol leszek, fogok megint szerelmünk egész boldogságának örülni. És csak akkor fogsz te, erről bizonyos vagyok, engem megérteni.

A jövőről gondolkodni nem vagyok képes ennek a szörnyű belső kavargásnak a pillanatában. Csak egy dolog bizonyos: hogy semmi, legkevésbé a külső távolság tud minket elválasztani.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Páris, 1783 április 6.

Hogy csalódhattam volna benned? Nem választana a szerelem olyan csalhatatlan biztossággal, ha te nem teljesítenéd be, a mit én rólad álmodtam. Csak egy liaison érhet véget, — mellékes, hogy megszentelték-e a házasság szentségével vagy nem, — akkor, a mikor az

érzések kölcsönösen fel nem korbácsolják egymást.

Utam idáig tele volt kalandokkal. Talán a sors akart segíteni, hogy gondolataimat elterítse. Az utak rosszabbak, mint valaha, — alig van már paraszt, a ki köz munkát vállal kijavításukra, — helyenkint még nyilvánvaló szándékosan nagy kövekkel is tele vannak dobálva. E miatt kétszer törött kereke a kocsimnak; ebben a pillanatban gyanús alakok jelentek meg rongyos ruhában s kezüket nadragjuk zsebébe dugva nézték, hogy vesződnek a szolgálaim a kerekek kijavításával. A szálláson nem akartak enni adni a lovaimnak; már parancsot adtam az indulásra, a mikor a kocsmáros rövid beszélgetés után a kocsisommal rám tukmálta fizetés nélkül. Megtudtam, hogy bajtársam, Lafayette neve elég volt arra, hogy a kocsmáros kedvét megváltoztassa. Mikor tovább indultam, körém gyülekezett az egész falu lakossága és az éjszaka sötétjében még sokáig hangzottak utánam a kiáltások: «Éljen a szabadság! Éljen a köztársaság!»

Itt nyugtalanító hírek fogadtak. Mirabeau irata az elfogatási parancsokról és az államfogházokról, akármennyire betiltották, mindenkinek a kezében van. Fényes mű, tele bátorsággal és tüzzel, a mely teljesen elfeledteti írójának személyes ballépéseit. Vannak idők, mikor a tetterő és bátorság oly túlyomó fontosságúak, hogy fölérnek minden más érényvel.

A kávéházakban még mindig a legutóbbi operabál eseményei teszik a beszéd tárgyát, az utczán pedig durva chanssonok szólnak róluk. A királynét, a ki állítólag teljesen maszkírozva és a felismerhetetlenségig bepólyázva jelent meg, azonnal felismerték — valószínűleg egy lakáj árulása folytán — és tréfákkal üldözték, a melyeken ő eleinte mulatott, a mi persze csak fokozta az emberek vakmerőségét. Mikor azonban egy bíborosnak öltözött maszk közeledett hozzá és minden fáradozás dacára sem tárgyalt mellőle, végre is könnyekben tört ki és hamar eltávozott. Senki sem hallotta, mit mondott a maszk, Guibert azt állítja, látta, a mint tele pénzes erszényt mutogatott neki. Csak az ilyen visszás jelenetek fogják az uralkodóknak

tudomására juttatni, hogy a fogadásukra udvari bejelentések és rendőri rendszabályok által elő nem készített tömeg hamarabb kész pórüssűgökre, mint spontán hódolásra.

A tollam akadozik. Mily lényegtelennek tűnik fel előttem, a mit itt írok, a mellett az egy nagy érzés mellett, a mely rajtam uralkodik és a melyet nem lehet szavakba foglalni. Nem volt-e mégis örültség, hogy elmentem mellőled? Nem mindegy-e minden, minden, — csak te az enyém lehess? Delphine, te szeretett asszony, mit csináltál te belőlem? Életem egész épülete olyan, mint egy kártyaház szájad lehellete előtt.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Versailles, 1783 május 3.

Mért vártattál oly sokáig leveledre, szerelmem, hogy minden egyéb érzésemet fölemészsze vágyam tüze? És most te kérdezel engem, mintha nem tudnád ugyanabban a pillanatban a választ is: «Szabad-e jönnöm?» Ha lehetséges volna köztünk olyasvalami, a mi a legtávolabbi is hasonlítana egy parancshoz vagy tilalomhoz, akkor azt mondanám: «jönnöd kell!» Kell, mert ha én élek, lélekzem, beszélek is, még sem én magam vagyok: egyik énem nálad van. Páris utczáin, Versailles parkettjén csak egy automata jár. Jer, jer, a milyen hamar csak meg tudják tenni lovaidd az utat Froberg-től Versaillesig.

A királyné gyakran kérdőzködik rólad. A szeretetreméltó fogadás, a melyben részesültem, arra a reményre csábított, hogy talán befolyással lehetek rá. De már az a tizemégy nap, a melyet megint környezetemben töltöttem, bebizonyította, hogy ez lehetetlen. Az uralkodók nevelésének következményei kényszerítik-e, hogy igazi lényét elrejtse, avagy olyan-e, a milyennek mutatja magát? Megpróbáltam komolyabb érdeklődéseket kelteni benne, de semmi sem tudja lekötni, a mi nincs ő vele személyes kapcsolatban: a művészet csak akkor, ha az ő kastélyait díszíti, unalmát elűzi, a francia pénzügyek csak annyiban, a mennyiben az ő budgetjére befolyással vannak. Sohasem boldogabb,

mint egy Madame Bertinrel való toilettetanácskozás után, vagy Boehmer úr látogatása után.

Elég baj, ha egy király nem tud más lenni, mint a korona viselője, még rosszabb, ha egy királyné csak aszerint ítéli meg a földet, a melyen áll, a mint az ő tápláló talaja.

Meg fogod még írni, mikor jössz. Nem merek előbb hinni benne, csak a mikor látalak, csak a mikor a karjaim átölelek. Oly kevésbé szeretlek, hogy ki tudtam őket tárt, hogy elbocsássalak magamtól?

Beaumarchais Delphinehez.

Páris, 1783 június 10.

Drága Marquisnő. Párisba való visszatérése egy hitetlen ember babonásságának olyan, mint fehér galambok felröppenése Apollo temploma fölött.

Három hónap óta próbálják a Comédie Française színészei komédiámat, nyolcz hét óta megvan Artois gróf ígéréte, hogy Versailles színpadán fogja a napvilágot meglátni, — mert akárhol kerül is első előadásra és ha a legkisebb színházban is egy tucat néző előtt: a világot fogja ezzel meghódítani.

De csak az Ön megérkezése, az a kilátás, hogy Önt a függöny előtt tudhatom, abban a pillanatban, mikor diadalom előtt megnyílik, csak ez adja meg nekem a biztosítékot, hogy nem marad a végén összecuszkódva.

Három nap mulva meglesz az előadás. Utána meg fogja engedni, hogy megcsókoljam a kezét.

Beaumarchais Delphinehez.

Versailles, péntek, június 13.

Épen most, — öt órával az előadás kezdete előtt — hozzák nekem Duras marsall és párisi rendőrkapitány egyenruhás küldöttei a király parancsát: Figaro házasságát nem szabad eljátszani.

■ Franciaországi Lajos a háború elé dobja a harci keztyűt. Én, Coron Beaumarchais, fölveszem. Most már nem egy színdarab, hanem egy társadalmi osztály létjogosultságáért küzdünk.

KATONAI SZEMLE DAMASZKUSZBAN. — GYALOGSÁG UTBAN A SZEMLÉRE. — «Bufa» felvétele.

KATONAI SZEMLE DAMASZKUSZBAN. — LOVASSÁG UTBAN A SZEMLÉRE. — (Bafu) felvétele.

Beaumarchais Delphinehez.

Páris, 1783 július 3.

Tisztelt Marquisné Asszonyom! Az este Ön-nél elbájoló volt. Az Ön kedvéért vállalom az egész tizenhatszázadik századot; sőt hajlandó volnék, ha az Úristen kinevezne felelős minisztervé, permanenciában levőnek nyilvánítani.

A Vandreuil gróffal való ismeretség, a melyet Ön közvetített, megbecsülhetetlen. Már holnap Gennevillebe utazom, hogy megtekintsem a színpadot, esetleg nagy sietséggel — a gróf plein pouvoirt adott, — átépíttessék és aztán —!

Mióta az aerosztatikus gömb a levegőbe szállt és a Mongolfier-testvérek arra készülődnek, hogy konkurenciát csináljanak saját személyükben mindannak, a minnek kénye van, — a sasoknak és a galamboknak, az amoretteknek és a fantáziának, a leghetetlenebb dolgok is a lehetőség körébe jutnak, — tehát szeszélyem gyermekének megszületése is.

Hallania kellene, milyen hazafias fájdalommal tárgyalják kávéházi politikusaink a fókuszó kiadásokat, a melyeket egy légi flotta elkerülhetetlen létrehozása okvetlenül szükségessé fog tenni, mennyire foglalkoznak annak a szerencsés eszmének a kidolgozásával, hogy azok számára, a kik hasztalanul várnak egy földi miniszteri állásra, új légi szakosztályt alapítsanak s hogyan foglalkoznak komoly hazafiak azzal az égető kérdéssel, hogy minnek kell történnie, hogy Angliát idején megakadályozzák, hogy el ne bitorolja Aeolos birodalmát, mint a hogy Poseidonék már elbitorolta. Gondolataimban az a kilitás vonz leginkább mindezekben a légi jövő nehézségeiben, hogy szép lassan föl lehet szállni és odafünn egy jó távesővel felfegyverezve bevárni, a míg a plánetánk akkorát fordul, hogy légújón egy szép este Khinában bogácsolhatik le. Francia költők, filozófusok és szabadság-rajongók számára ideális ország lehet!

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A fehér város. Sas Ede régi, derék munkása az irodalomnak. Még valamikor a kilenczvenes évek elején tette nevét ismertté, mint fürgő tollú újságíró, versek költője kellemes hangú elbeszélő. Sokat dolgozott és sokfélé, nem jutott az irodalom első quadrille-ébe, de mindig megbecsült munkás volt, a ki komolyan veszi az író mesterségét, becsületes törekvéssel dolgozik, és a tehetsége sem hiányzik. Nagyjában a maga generációjának sodrában élt, — ez a generáció hozta az elbeszélésbe a naturalizmust, kétségtelen külföldi hatások nyomán, de sok tekintetben módosítva a magyar irodalmi tradíció és a magyar érzés hatása alatt, — a lírában a két generáción uralkodó Heine-hatás új formákat kezdett ölteni s már hallatta egy új hangnak és az élet benyomásaira való új reagálás-módnak az első, halk intonálásait, már ekkor érezni lehetett, hogy fordulat készül irodalmunkban, a mely sok tekintetben át fogja alakítani, egy az új viszonyokból jött új generáció kifejeződésre való törekvése következtében, irodalmunk egész szellemét és stílusát. Ebben a mozgalmas időben Sas Ede buzgó részt vett a maga módján, mint egy hang a sok közül, nem feltűnő, az egészről erősen kihallatszó, de mégis hozzátartozó, a mely nélkül mégis csak hiányozna egy hangszert a nagy zenekar teljességéből. A kilenczszázas évek kezdetén felharsant küzdelem az olyan szerényebb hangok, mint az övé, de a mi érték volt benne, az megmaradt s a mint kissé nyugodtabb mederbe tért az irodalmi élet, ismét nyitva találja régi helyét. Sas Ede közben Nagyváradra került s ott svép pozíciót vívott ki magának a sajtóban és a közéletben, de a műzákkal most szakított. Utóbbi esztendeinek verses természetét most kiadta egy tetszetős kötetben *A fehér város* címmel. A stílus közben vett fel néhány új elemet az új líra eredményeiből, de ezek inkább csak külsőségek, a frazeológiának némi módosulása, néhány új motívum, a mi csak arra való, hogy közelebb hozza a verset az aktuális élethez, — lényegében az maradt, a mi egykor volt. Fő jellemvonása, a mi már csaknem stílusát is jellemzi, a színes, képekben gazdag beszédre való törekvés: versei úgy fel vannak

diszítve képek, hasonlatok ékköveivel, hogy néha egészen barokk benyomást tesznek. A képek túlnyomó része a líra tradícionális kép-készletéből való, de az alkalmazás módjával rendszerint tud egy kis elevenséget vinni beléjük, — inkább az ellen lehet panasz, hogy néha a képalkotás logikája ellen vét, képei nem mindig pontosan és eszathatatlannal ugyanazt fejezik ki, a mit ki akar fejezni, nem mindig magából a mondanivalóból nőnek ki, hanem csak rá vannak húzva. Szereti a pátoszos beszédet is, a kifejezésnek egy a normálisnál magasabb kulcsra való felhangolását, a mi bármennyire őszinte, néha mégis a szavak hatását teszi. Téma-köre elég változatos, — legkedvesebb tárgya az öregedés szomorú melancoliája, a mely a multba tekintet vissza, éri eddigi küzdelmei kicsiny eredményét, az élet sivár hasztalanságát, a mindennapi robot sorvasztását, de az életnek erős vágya éle, benne, még erő érez magában a további küzdelemre az élet-ideálok megközelítésére. Van néhány halk hangja, a mikor bágyadt tekintettel, fáradt idegzetten néz vissza az útjára és előre sorsába — ebből lesznek legbensőbb és legnagyobb versei, a melyek könynyebben megtaálják az utat a szívekhez, mint a hangos szavú, pathetikus versek, a melyekben a belső kompozíció észrevehető törései többször arra vallanak, hogy inkább az író szándékából erednek, mint belső sugallatból. A kis könyvet a nagyváradi Szigligeti-Társaság adta ki *Mikes Odón* címlapjával.

Liselotte. Öreganyáink korának művészete, divatja, egész hangulata hallatlan módon divatba jött most Budapesten. Az irodalomban egyre-másra jönnek a Biedermeyer-regények, novellák, szindarabok, a disztó művészet csak nem teljesen ennek az egykor annyira lenézett izlésnek hatása alá került, régi zeneműveket fedeznek fel újra a Biedermeyer jelszavával, minden jobbmódu és a korral lépést tartó ember Biedermeyer-butorokkal tömi tele a lakását, — mindenütt Biedermeyer, Biedermeyer — az unalomig. Tévedés azt hinni, hogy ez egy régi izlés feltámadása és újra elevenné válása, — inkább mesterséges galvanizálás, a melyet a divat szokott véghezvinni az elmult dolgokon, tápláló ereje nem valami igazi szükség-érzés, hanem az emberek sznobizmus hajlandósága — nem is stílus vagy izlés ez, hanem tetszelgő affektáció. Mostanában jutott körülbelül

A HÁBORÚ NAPJAI.

Junius 21. A galicziái-völhyniai arcvonal egyes szakaszain az ellenség tüzérségi tevékenysége nagykaliberű ágyúk közreműködésével láthatóan növekedett. A nyugati harctéren Flandriában és az Artoisban a tüzérségi harc széles arcvonalon csak este volt élénk. A tengerpart mentén a németek éjjeli rajtatűzéssel számos angol elfogták. Yperntől keletre erős angol felderítő előretöréseket vertek vissza. Soissons-tól északra, Vauxaillonnál a németek ezeröttszáz méter szélességben rohammal elfoglalták a francziák állásait. Betörésük az ellenséget teljesen meglepte s az elfoglalt árkokban heves francia ellentámadásokat vertek vissza. A Suippes nyugati partján igen élénk tüztvékenység. Az olasz harctéren a hét közűs fensikjára a tegnapi nap nyugodtabban telt el. A Collicion területén sikeres kézigránt-harcok. A luganói állás előterében rohamosztagaink megakadályozták az ellenséget abban, hogy egy robanási tölcéért megszálljon.

Junius 22. Galicziában fokozott tüztvékenység. A nyugati harctéren Yperntől Armentièresig este és éjjel igen élénk tüztvékenység. Warneton-tól északnyugatra és Houplines-től keletre a németek angol előretöréseket visszavertek. Lens-től délnyugatra egy angol támadás a németek tüzében megsebesült. Vauxaillonnál a francziák rendkívüli makacsággal igyekeztek visszazserezni elvesztett állásukat. Négy támadást intéztek; Vauxaillontól északkeletre szivós küzdelemben kiszorították állásaik egy részéből a németeket, tovább délre támadásaik eredménytelenek maradtak. A nyugati Champagneban élénk tevékenység. A Cormilletől keletre fekvő nyergen a francziák betörték a német vonalakba; a németek ellentámadással megakadályozták őket abban, hogy az elért előnyöket kihasználják. A Poehl hegyen a németek egy ellenséges állást 400 méter kiterjedésben elfoglalták s az ellenségnek hét heves ellentámadása csak jelentéktelen elnyújtást szerzett.

Junius 23. A hegyvidéki arcvonalon és Völhyniában az ellenséges tüzérségi tűz feléledt. A Brzezanytól délre fekvő terület lövetését útegeink erőteljesen viszonyozták. A nyugati harctéren a tüzérség tevékenysége este élénké vált a tengerpart közelében Witschaetól Armentièresig és Loos és Bulleucourt között. A németek több helyen angol felderítő osztagokat vertek vissza. A Chemin des Dameson Filainétől délkeletre a

németek rohammal elfoglalták a franczia állás egy részét s az egy és fél kilométer szélességben és ötszáz méter mélységben meghódított árkokat három heves ellentámadással szemben megtartották. A Cormillette-hegytől nyugatra és Vauxaillonnál eredménytelen francia támadások.

Junius 24. Galicziában a tüzérségi tűz valamivel alábbhagyott. A nyugati harctéren az angol-belga harcvonalon Warneton-tól északra és a Scarpetól délre erős tüzhullámokat az angolok felderítő előretörései követték, a melyeket a németek visszavertek. A Cormillette-hegytől keletre a francziák kénytelenek voltak a németek összpontosított tüzele következtében kitérni a június 18-án és 21-én elfoglalt területet. Az olasz harctéren a Plöcken-szakaszon hosszasan tartó olasz aknátűz.

Junius 25. A Narajewkától a Zborowig terjedő szakaszon az ellenséges tűz ismét jelentékenyen fokozódott. A nyugati harctéren a Dünák szakaszán és az Yser és a Lys között tegnap délután fokozódott a tüzharc, a mely belenyúlt az északába. A Labassée-csatornától a Scarpe déli partjái szintén élénkébb harci tevékenység. A Souchez-patakotól északra, a lens-arrasi úttól keletre angol előretörések megsebesítettek s este is visszaverték a németek támadásait a Souchez mindkét partján. Körülbelül ugyanekkor visszavertek egy angol éjjeli támadást Hulluchnál. A francziák kétszer támadták meg Vauxaillonnál a németek által röviddel ezelőtt elfoglalt állásokat, — mindkét támadásuk eredménytelen maradt. Az olasz harctéren a helyzet változatlan.

Junius 26. A nyugati harctéren az arcvonal mentén a tüzérség helyenként nagy löszepazarlással harcoltak egymás ellen. A gyalogsági állások ellen csak egyes szakaszokon irányult a tűz és többnyire földérfő előretörések előkészítése céljából, a melyek többnyire árokharcokra vezettek. Vauxaillonnál a június 21-én és 22-én lefolyt harcok óta szilárdan a németek kezében levő árkokat a francziák erős tűz alatt tartották. Élénk tüzharc után a francziák Hurtebise-major-tól északra megtámadták azt a magaslati állást, a melyet nemrég a németek elfoglaltak. Az ellenség, nagy veszteségei ellenére, a melyeket rohamhullámai a németek tüzében szenvedtek, néhány helyen behatolt vonalaikba. Rögtön meginduló ellentámadása a németeknek legnagyobbbrést kivetette őket. A tüzérségi tevékenység tiszta időben az Aisne- és a Champagne-arcvonal más helyein is

Kalodent

Fog-Krém

Sarg, Wien.

Használhatatlan

FOGSOROKAT

film és ezüsttörmeléseket, higanyt, ezüst-papírhulladékokat, zálogeszközöket vesznek:

Gross Antal, Budapest, VIII., József-körút 23.

Alapítva 1810-ben. Haltenberger Béla Kassa

ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.

A GYÁR TELJES ÜZEMBE VAN. Gyáresetben ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkívül.

LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrásy-ut 21.

és minden könyvkereskedésben megrendelhető:

MIKSZÁTH KÁLMÁN ÉLETRAJZA

Irta VÁRDAI BÉLA

A nagynevű író egyetlen részletesebb életrajza. Mikszáth szerzőjével idetett csinos kartonkötésben.

Ára 2 korona 50 fillér.

AREGGLI-TOILETT-HIÁNYOS

FODORMENIA LYSOFORM

nélkül
üdítő kellemes hatású
ferőtelenítő szájviz.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

Gyár és VIII. Baross-u. 85.
Fiókák: II. Fő-u. 27, IV. Ekkó-ut 6, Kecskeméti u. 4, V. Harmadik u. 2, VI. Teréz-krt 39, Andrásy-ut 16, VIII. József-krt 2.
Telefon: 123. 2-37

100 tojás 2 korona

szab. Siloform használatával évekig is friss állapotban tartható. Megbízhatósága felül minden más tojáskonzerválót. Leggyorsabb kezelés. Siloform kapható fűszerüzletekben és drogériákban. — Főraktár:

Keleti Kereskedelmi R. T.
Budapest, VII/5., Almásy-tér 3. sz.

Hűvösvölgyi Park-szanatorium

klimatikus, physikalikus és diétás gyógyintézet.
Budapest, I., Hűvöskúti-ut 78. Villamos megálló. Telefon 145-90.
Ajánlatos bel- és idegbetegeknek, ödémeknek, Hízókura. Szobák, úgy mint eddig, az egész nyári évszakra bérlettel. Egész éven át nyitva. Egész éven át nyitva.

Magyar Törvények, a Franklin-Társulat zsebkönyvadásai-han

megjelent

AZ ÚJ EGYENES ADÓTÖRVÉNYEK

Jövedelemadó. Vagyonadó. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Hadinyereségadó. III. oszt. kereseti adó.

Készítették

RÓTH PÁL dr.

bp. m. kir. adófelügyelői a.-titkár

és

TÉRFY GYULA dr.

miniszteri tanácsos.

Ára kötve 12 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Margit-Crème

A főrangú hölgyek kedvenc szépség-szere, az egész világon el van terjedve. Pírátlan hatása szerencsés deszeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozók és hamisítók, tessék eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan vegytiszta készítmény, amely a külföldön nagy feltűnést keltett. Ára kis tégely 2 K, nagy tégely 4 K. Margit-szappan 3— kor. Margit-poudre 1-50 kor.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszertárban, illatszár- és drogeriában.

Ide nézz!

Ha igazán kellemesen akar mulatni, hozassa meg 6 darab ócska lemezeiért a most megjelent legújabb kincsgyűjtő tréffás hanglemezt, melynek a címe:

„Gyárfás telefonál”

Állandó nevetésre készíti a hallgatót! Évek hosszú sora óta lemez olyan óriási sikert nem aratott, mint a „Gyárfás telefonál”. A lemez pénzért nem kapható, hanem csupán 6 db lejátszott öreg lemez ellenében.

WAGNER

„Hangszerkirály”-nál,
Budapest, József-körút 15. — Telefon.
Beszélőgépek 100 koronától 500 koronáig. Dalszövegek lemezjegyzék és árjegyzék ingyen!

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb”

czimű egyedüli magyar nyelvű eb-tenyésztési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., félévre 7 kor., negyedévre 4— kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Országos Hangjegykölcsönző Intézet

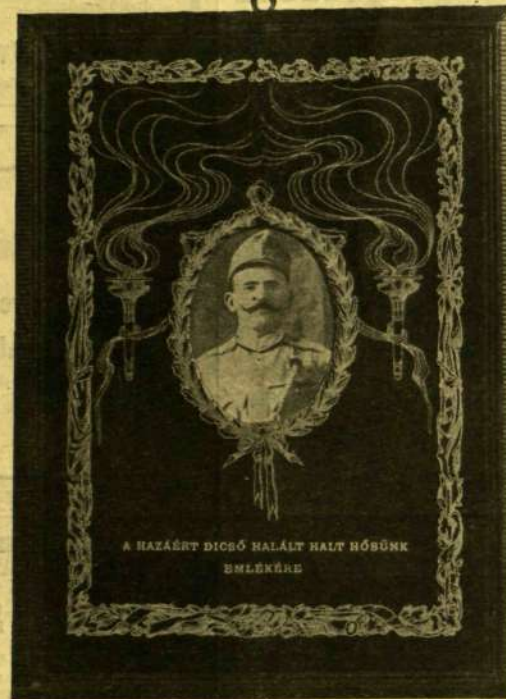
Budapest, IV. ker., Sütő-utca 2. szám, félemelet. (Deák-tér mellett.)

Hangjegykölcsönzőnk feloleli a komoly és könnyebb zene-fajokat, melyek az újdonságokkal folyton kiegészítetnek.

Előfizetés: 3 óra 15— K, 6 óra 28— K, 12 óra 52— K.

Az előfizetés beérkezével megküldjük kimerítő jegyzékünket. Biztosíték 10 K, mely az előfizetés megszűnésekor visszaadatik.

Folyton Újdonságok. Országos Hangjegykölcsönző Intézet Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám. (Deák-tér mellett.)

Órizzük meg hősi halált halt kedveseink emléket!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítendő, igen diszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arc-képét elhelyezhetjük, egy levelezőlapon történő megrendelésre bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

Eredeti nagyság 10x18 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

Nincs többé romlott tojás!

A tojást évekig is kizárólag csak a

SILOFORM tojáskonzerválószer tartja frissen.

100 tojáshoz elég egy üveg, melynek ára 2 korona.

Kapható minden fűszerüzletben és drogeriában, vagy a főraktárban

KELETI KERESKEDELMI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Budapest, VII., Almássy-tér 3.

Figyelmeztetés! Ne fogadjon el helyette más értéktelen utánzatokat!

A Siloform kiválóságát számos hala- és köszönőlevél bizonyítja.

27. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JULIUS 8

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 50 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 24 korona.
Félévre — 12 korona.
Negyedévre — 6 korona.

A „Világkrónika”-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is eszotolandó.

A LUBLINI KIRÁLYI KASTÉLY. Sártes Ferencs fővétel.